

У Вінниці вперше пересадили донорське серце

Успішно завершилась перша в історії Вінниччини трансплантація серця, здійснена на базі Вінницької обласної лікарні ім. М. Пирогова. Цю операцію, що тривала близько 6 годин, провели столичні та вінницькі хірурги, серед яких співробітни-

ки кафедри ендоскопічної та серцево-судинної хірургії Вінницького національного медичного університету та фахівці Національного інституту серцево-судинної хірургії ім. М.М. Амосова.

6 стор.

У Вінниці вперше пересадили донорське серце

(Закінчення.)

Початок на 1-й стор.)

«З вінницьких фахівців в організації роботи з трансплантації серця працювали заступники директора «Пироговки» Хребтій Ярослав Віталійович, Мостович Ярослав Вікторович, кардіохірург Сергійчук Олег Леонідович, Буряк Роман Вікторович — кардіохірург з кафедри серцево-судинної хірургії Вінницького національного медичного університету ім. Пирогова. Також було задіяно багато лікарів — анестезіологів, судинних хірургів, лаборантів, медичних і операційних медсестер, молодших медичних сестер», — повідомили на сайті обласної військової адміністрації.

Трансплантація серця — це складна високотехнологічна операція, для якої потрібно спеціальне операційне обладнання, досвідчені фахівці-трансплантологи та можливість вкласти в короткий часовий проміжок. Оптимально — до трьох годин від моменту вилучення серця до моменту, коли серце запускається. І ми в ці три години вклялися, — розповів кардіохірург із Вінницького медуніверситету Роман Буряк, якого ми детальніше розпитали про цю неординарну подію.

Роман Вікторович — вінничанин, випускник місцевого медичного вишу (тоді Вінницького медінституту). Інтернатуру проходив у дитячій обласній лікарні, потім протягом десяти років був співробітником Національного інституту серцево-судинної хірургії ім. Амосова, рік очолював там відділення трансплантації серця. А з початком повномасштабного російського вторгнення повернувся до рідної Вінниці, працює в медуніверситеті на кафедрі ендоскопічної та серцево-судинної хірургії, яку очолює професор Вікторія Петрушенко.

До трансплантації серця ми в Інституті Амосова готувалися давно. Активно їздили на стажування в Німеччину, у відповідні євро-

Кардіохірург Роман Буряк

пейські клініки, також до Білорусі, яка на той час була прогресивною з трансплантації. У нас сформувалась команда, з якою ми тренувалися — і на тваринах, і на трупах, адже без цього неможливо, — каже Роман Буряк. — В Інституті Амосова ми зробили 7 пересадок серця, в усіх них я виконував етап експлантації, тобто забору серця від донора. Виїжджав забирати серце і потім брав участь в його імплантації. Хоча сам імплантацію не виконував, тому що, за прийнятими у світі правилами, той, хто серце брав, потім шивати не повинен. Хоча таке іноді практикується у нас в Україні та в інших країнах, де напрям трансплантації серця перебуває на етапі розвитку.

Отже, вінницькі хірурги оперували спільно з київськими?

— У таких операціях зазвичай задіяні кілька бригад хірургів, щоб швидше їх виконувати. Для Вінниччини це перша операція. Власне,

першу планували робити ще на початку минулого року, але там був дуже складний і ризикований випадок, тому від операції тоді вирішили відмовитись... А на цій операції, оскільки трансплантологічна команда у Вінниці лише формується, я включився й активно ділився досвідом. Окрім хірургів, потрібні ще анестезіологи, перфузіологи (які займаються штучним кровообігом), реаніматологи, що мають досвід ведення таких пацієнтів. Їхня участь — це безпечніше і гарантовано якісний результат. Тому й запросили людей, з якими ми робили попередні трансплантації. Також директор Інституту Амосова академік Василь Лазоришинець активно допомагав у проведеної цієї операції, за що ми йому дуже вдячні.

Ця операція відбулась у Вінниці ще й завдяки тому, що донор був із Вінниччини?

— Так, донором став 53-річний пацієнт, у якого стався геморагічний інсульт, тобто крововилив у мозок. Він близько тижня перебував у одній із районних лікарень, стан його поступово погіршувався. І коли вже достовірно було підтверджено, що його мозок помер повністю, тоді почався процес підготовки до вилучення донорських органів. Обов'язково треба висловити щирі співчуття родині донора і вдячність за ухвалені рішення, завдяки якому врятовано три життя. Адже, крім серця, для порятунку інших пацієнтів було взято нирку і печінку.

Що стосується пацієнта (реципієнта), то він підбирається за сумісністю групи крові і за важкістю стану. Цей пацієнт був найважчий, тоді як інші ще могли чекати. Він киянин, хворіє з 2016 року. Після пересадки серця він проходив ре-

абілітацію в Інституті Амосова і вже на 11-й день був виписаний додому. Це чудовий результат. Раніше після трансплантації серця виписували як мінімум через три тижні. Пацієнтові підібрано препарати, які пригнічують відторгнення, зроблена біопсія, щоб з'ясувати, чи немає ознак відторгнення. Станом на зараз усе в нормальних показниках.

Відкрийте трішки завісу, адже цікаво, як відбувається така операція. Що означає «запустили серце»? Чи буває момент, коли одночасно працюють обидва серця — «старі» і донорське?

— Кардіохірургічні операції робляться з використанням апарату штучного кровообігу, який підключається до магістральних судин, аорти, основних венозних судин, які повертають кров до серця. І на момент операції серце зупиняється, також легені, а апарат штучного кровообігу виконує функцію насоса, забезпечує газообмін (забирає вуглекислий газ із крові й насичує її киснем). Видаляється серце реципієнта, і в цей час працює апарат штучного кровообігу. Потім підшивається донорське серце, і воно зразу теж не працює. Адже воно було в нетипових для нього умовах мінімум три години, не скорочувалося. Було законсервоване спеціальним розчином, тому потрібен деякий час, як мінімум дві години, коли основне забезпечення організму йде за рахунок апарату штучного кровообігу, а серце в такому наче розвантаженому режимі починає поступово працювати і включатися в роботу. Коли воно вже активно працює, апарат відключається, і серце далі працює самостійно.

І традиційне питання про подальші плани. Чи готова вінницька трансплант-команда працювати самостійно?

— На перших порах операції ще будуть проводитися спільно з фахівцями з Інституту Амосова, але, звичайно, є плани вийти на само-

стійні трансплантації. Для цього потрібен час і підготовка спеціалістів, щоб усі вони були наявні на Вінниччині. Кафедра ендоскопічної та серцево-судинної хірургії ВНМУ навчає студентів з кардіохірургії, і серед них, можливо, будуть випускники, які допомагатимуть розвивати цей напрям. Віримо, що це тільки початок і буде ще не одна трансплантація — як лакмусовий папірець, який говорить про те, що тут є сильна команда, яка може рятувати важких пацієнтів. Завдяки трансплантації розвиваються інші напрямки — імунологія, лабораторні дослідження тощо. Поступово, з придбанням сучасного обладнання, з проведенням просвітницької роботи, щоб люди були поінформовані про трансплантації, про посмертне донорство органів...

Ця перша трансплантація серця на Вінниччині — великий поштовх для розвитку хірургічної допомоги в області. Відбулась вона саме у Вінниці не спонтанно, не випадково, для цього було зроблено велику роботу і керівництвом обласної лікарні ім. М. Пирогова, і обласною військовою адміністрацією, і Вінницьким національним медичним університетом, нашою кафедрою та в. о. ректора Вікторією Вікторівною Петрушенко, яка теж багато зробила для трансплантації, — зазначив кардіохірург Роман Буряк.

«Неймовірно вдячний за порятують. Я мав задишку, все думає, що пройде. Потім мені діагностували дилатаційну кардіоміопатію, протезували аортальний клапан, а рік тому встановили дефібрилятор. Себе почував дуже погано. Було важко ходити. Потрібно була тільки трансплантація. Наразі почувуюся чудово». Це цитата з фейсбук-сторінки Національного інституту серцево-судинної хірургії ім. М. Амосова — слова 47-річного киянина Сергія, у грудях якого тепер б'ється донорське серце, імплантоване у Вінниці.

Спілкувався Юрій СЕГЕДА

Алергопрогноз на 22-29 квітня 2023 року

Основним алергеном нинішнього тижня був і залишається пилок берези. Його концентрації будуть високими та надвисокими на території Вінниччини. Це й обумовить високий ризик виникнення симптомів алергії, який очікується наступні 7 днів.

Втім, не березою єдиною. Продовжується активний сезон цвітіння близького родича берези — граба. Структура провідних алергенів берези (Bet v 1) та граба (Car b 1) збігається на 85%. Відтак люди, чутливі до пилку берези, зазвичай є чутливими також до пилку граба.

Ба більше, у цієї парочки з'явилися й інші супутники: пилок дуба та бука. Обидва є віддаленими родичами берези і також можуть підсилювати алергенний ефект її пилку.

Алергопрогноз та дієта, або До чого тут яблука?

На тлі значних концентрацій алергену люди, чутливі до пилку берези, можуть відчувати і симптоми харчової алергії. Насамперед — до яблука.

Адже структура алергена яблука й березового пилку схожі. Все — через родинні зв'язки: і береза, і яблуня належать до підкласу розидів. Звідки, гадаєте, у берези дворічний цикл, характерний також і для плодів дерев?

Окрім яблука, симптоми алергії, перехресної з березовим пилом, може викликати і фундук. Крім плода ліщини, у цій компанії мигдаль, абрикос, слива, морква та селера, але значно меншою мірою.

Бережіться ясена та власних рук

Як правило, одночасно з березою активно цвіте ясен. Не винятковим є й цей рік. Концентрації пилку ясена залишаються значними.

Втім, до цього пилку чутливі не більше 20% українців із сезонною алергією. І більшість їх живе на заході України.

Для таких людей буде актуальним і цвітіння оливи. Адже і ясен, і олива належать до родини маслинових, або оливолих, і основний алерген їхнього пилку входить у групу Ole e 1. У ясена та оливи він дуже високоперехресно реактивний.

Втім, у пилку оливи та ясена є ще один супутник. Це пилок форзиції, яка все ще цвіте чи не по всій Україні.

Цей чималий кущ з жовтими квітами, який так останнім часом полюбують використовувати для озеленення, також належить до родини маслинових. Але пилок форзиції, котра запилюється комахами, клейкий та погано літає. Тому у відкритому повітрі його майже нема.

Однак, якщо форзицію понюхати, то можна отримати необхідну для початку симптомів дозу алергенів

просто з квітки.

...І знову про амброзію навесні

А все через те, що розцвіла кульбаба. І цвісти ще щонайменше кілька тижнів.

Кульбаба є близькою родичкою амброзії і має подібний до неї склад алергенів. Через це у людей з алергією на амброзію часто виникають симптоми і при вдиханні пилку кульбаби.

Але, як і у випадку з форзицією, ці симптоми — цілком у ваших руках. Пилок кульбаби так само важкий, клейкий і погано переноситься повітрям. А от якщо ви чи ваша дитина нюхає квітку, плетете з неї віночки, то ризик контакту із кульбабовим пилом стрімко збільшується.

Натомість сади, що бувають білим та рожевим цвітом, з точки зору алергії на пилок безпечні. Це рослини родини розових. І хоча яблука та інші плоди цієї родини й мають алергенні властивості, для пилку вони достеменно не встановлені.

А отже, боятися цвіту садків не варто. Хіба що ви реагуєте на їх запах. Він може викликати напади астми. Але це — зовсім інша історія.

Окрім пилку названих дерев, в

атмосфері реєструються й пилок зерна верби. Її пилок також алергенний. Втім, для дуже незначної кількості осіб.

У числі другорядних алергенів залишаються і спори грибів. Їх концентрації загалом поки що будуть незначними. Втім, спори грибів — усюдисущий алерген, рівні якого стрімко зростають під час та після опадів. А також у вологих та теплих місцях.

Алергопрогноз для приміщень та бомбосховищ

Там на нас все ще чатує алергенний букет. Тут тобі й кліщі домашнього пилу, і алергени домашніх тварин, і таргани із пліснявою. Все це притаманне не лише оселям, а й укриттям, де українці змушені ховатися від війни.

У сховищах ми контактуємо насамперед із цвіллю та алергенами гризунів. Зокрема, щурів та мишей, а також із кліщами домашнього пилу.

І позаяк знаходження в укриттях наразі може бути тривалим, вам у нагоді можуть стати наші поради щодо запобігання астмі та алергії у цих місцях вимушеного перебування.

В оселях теж відбувається контакт із цими кліщами, а також із лупою собак, котів та інших домашніх тварин, включаючи тарганів. Адже й вони, і інші комахи, як от лусоногиця, — частина нашої домашньої екосистеми. І на продукти їхньої життєдіяльності та лупу теж буває алергія.

Додайте сюди домашні рослини, і ви зрозумієте, чому такі важливі вибір предметів для дому та чистота у ньому.

Як уникнути зустрічі з алергеном у приміщенні

Адже з алергенами, де б ви не були, миритися не потрібно. Для зменшення впливу кліща чутливим особам важливо подбати про правильну елімінаційну стратегію — усунення алергену зі свого довкілля. Для захисту від спор грибів вдома також підійде ретельне прибирання. А у сховищах та на вулиці актуальними залишаться маски. Краще — медичні.

Вони будуть помічними і як захист від алергенів, і як засіб знизити передачу респіраторних інфекцій.

Не забувайте про лікування алергії

І майте на увазі, що більшість типів інгаляційної алергії, включаючи чутливість до кліщів домашнього пилу, домашніх тварин, спор грибів та практично всього пилку (поліноз) можна вилікувати.

Для цього існує класичний метод алергенної, або алерген-специфічної імунотерапії (АІТ, або АСІТ).

Тому на тлі цвітіння дерев саме час добре проконсультуватися з лікарем-алергологом щодо застосування АІТ. Правильно підібрана, з часом вона допоможе забути про алергію на цвітіння.

Вікторія РОДІНKOVA, професорка кафедри фармації, керівниця науково-дослідної лабораторії вивчення алергенних факторів доквілля Вінницького національного медичного університету

ПРОФЕСІЙНИЙ спорт - справа нелегка, відповідальна та затратна, але завдяки підтримці нового спонсора, який взяв опіку над командою «Добродій-Медуніверситет-ШВСМ» лише два роки тому, талановиті вінницькі волейболістки змогли в найкоротші строки професійно вирости від початківців до високих професійних здобутків. У чемпіонаті України з волейболу серед жінок у сезоні 2022–2023 брали участь сім команд. Лідер змагань мав визначитись у два етапи — регулярного сезону та плей-оф, за підсумками якого стали відомі команди-фіналістки: вінничанки та клуб «Прометей» з Кам'янського, який на 90% складається з гравчинь збірної України.

Офіційно я треную нашу жіночу волейбольну команду три роки, а до того була граючим тренером. Разом із сестрою Оленою Буртовою ми займалися її розвитком та намагалися зберегти команду для майбутніх поколінь спортсменок. Понад 20 років медуніверситет надає нам спортивну базу для тренувань та гуртожитки для проживання спортсменок — це неocenнена допомога, яка дає нам можливість не заціклюватися на побутових питаннях, а зосередитися на результативній підготовці команди до змагань. Це високий результат не тільки для нашої команди і медуніверситету, а й для усієї Вінницької області. Хочу наголосити, що у грудні 2022 р. ми стали срібними призерами Кубка Ліги України, а

Красуні у великому спорті

Торік волейбольному клубу, який діє на базі Вінницького національного медичного університету, виповнилося три десятки років. За цей час він пережив численні злети та простої й лише торік досягнув не бачених до того висот - ставши срібним призером чемпіонату України з волейболу сезону 2022–2023, що стало значною перемогою для самої команди та усього жіночого волейболу Вінниччини.

згодом здобули срібло на чемпіонаті України. В історії команди це перший такий результативний сезон. Наші дівчата показали яскраву злагожену гру, але все ж таки поступилися досвіду минулорічних чемпіонок, - розповіла головна тренерка команди і голова клубу, доцент кафедри фізичного виховання та ЛФК ВНМУ Юлія Якушева. -

Наш головний благодійник та спонсор - компанія «Добродій», яку очолює Василь Мельникович, без його фінансової підтримки не було б наших успіхів на всеукраїнській спортивній арені. Команду також дуже підтримує в. о. ректора ВНМУ Вікторія Петрушенко, яка показує достойний приклад для всіх ректорів ЗВО України. Вікторія Вікторівна навіть приїздила на наші турніри, підтримуючи тим самим командний дух дівчат. Опікується нашим колективом також голова Вінницької територіальної організації ВФСТ «Колос» Сергій Татусяк та вінницький підприємець Олександр Суворов.

«Добродій-Медуніверситет-ШВСМ» - єдина професійна команда жіночого волейболу у Вінницькій об-

ласті. Цьогоріч 7 дівчат в команді вибороли звання майстра спорту, а чотири - виконали розряд на кандидата в майстри спорту.

Від влади команду волейболісток із перемогою привітав Сергій Чернявський, начальник управління спорту та рухової активності департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної державної адміністрації. На запитання про потенціал команди та ймовірність перемоги в наступному році він зазначив, що великий спорт — це професіоналізм, титанічна робота над собою та своєрідна лотерея. Волейбол - важкий командний вид спорту, де всі гравці для досягнення найвищого результату мають працювати, як один злагоджений механізм.

Потенціал у молодій волейбольній команді колосальний, про що свідчать їхні здобутки. Я переконаний, що перше місце команди на чемпіонаті України не за горами, але мене більше хвилює їхня участь у чемпіонатах Європи, світу, а далі й Олімпійських іграх. Чому ні? - висловив думку посадовець.

Вітаю наш тренерський склад та гравчинь зі спортивними здобутками, які, я переконана, є й надбанням нашого університету, волейбольної ліги, спонсорів та Вінниччини загалом. Кожне, навіть маленьке досягнення, є вкладом у розвиток та розбудову нашої області. Ви на

відмінно виконали місію представлення Вінниччини на теренах України, і я сподіваюся, що цим ви не обмежитесь. У цих прекрасних дівчат відмінна спортивна форма, що передається кінцевому результату гри, але хотілося б, щоб за досягненнями в спорті дівчата не забували про свої власні мрії та особисте життя, - наголосила ректорка ВНМУ Вікторія Петрушенко. — Користуючись нагодою, хочу звернутися через газету до бізнесу Вінниччини, аби вони звертали свою

увагу на наші спортивні команди та підтримували їх фінансово, брали шефство над молодими перспективними спортсменами та просували їх до спортивного Олімпу.

Відколи Вікторія Вікторівна заступила на посаду ректора університету, ми відчули її всебічну підтримку та вболівання за долю спорту, вона навіть двічі виїздила на спортивні матчі до нашої команди. Вікторія Петрушенко - наш енергетичний оберіг, наше світло, яке надихає і клуб, і особисто мене діяти і вигравати. «Добродій-Медуніверситет-ШВСМ» - це апріорі не комерційний проєкт, більше благодійна місія нашого підприємства. Він не приносить прибутків, натомість вимагає значних фінансових вливань. Але дівчата з команди гідні хорошого забезпечення, і за це віддаються спорту сповна. Я пообіцяв спортсменкам, що допоможу їм стати майстрами спорту, і зробив більше, ніж міг. Коли взявся опікуватися клубом, то думав, що швиденько наведу порядок, але війна внесла свої корективи і довелося розпоршувати підтримку і викладатися на потреби нашої армії

задля великої перемоги, - наголосив столичний бізнесмен Василь Мельникович, директор і засновник ТОВ «Майбутнє будемо разом», виробник добрив ТМ «Добродій», віце-президент агроклостера «Дністер», президент команди «Добродій-Медуніверситет-ШВСМ».

Про враження від фінальної гри та свої плани на майбутнє нам розповіла капітан команди «Добродій-Медуніверситет-ШВСМ» Валерія Якушева.

У спорт мене привела мама. У волейболі я з 6 років, але це не було так, що прийшла і залишилася. Був час пошуку себе, коли займалася танцями. За час спортивної кар'єри працювала з різними тренерами, але врешті повернулася до мами - Юлії Якушевої. У Суперлізі я граю з 14 років. Як капітан команди, я маю бути психологічно стійкою, адже «слабкі» люди в спорті не затримуються, на мене рівняються, і я повинна показувати приклад. Цьогоріч я отримала звання майстра спо-

Юлія Якушева та Олена Буртова разом із Василем Мельниковичем

рту, чим дуже пишаюся, а далі хочу потрапити до складу національної збірної України з волейболу, - зазначила Валерія. - Враження від фіналу чемпіонату України залишилися позитивні, бо ми в кожній грі демонстрували свою боротьбу і жагу до перемоги. Команда зараз згуртована як ніколи. Ми боремося одна за одну, допомагаємо як на спортивному майданчику, так і поза ним. Це дуже впливає на результат, командну гру і взагалі на кожного гравця.

Вікторія МЕЛЬНИК

Капітан Валерія Якушева

Медуніверситет запрошує на навчання

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова за науково-педагогічним потенціалом, якістю навчання та за міжнародним визнанням займає провідні позиції серед медичних закладів вищої освіти.

Впродовж років в університеті підготовлено більше 50 тисяч лікарів, понад 3 тисячі фахівців вищої кваліфікації — докторів та кандидатів наук. Дипломи про закінчення університету отримали майже 14 тисяч іноземних громадян з понад 100 країн Європи, Азії, Африки, Латинської Америки.

Навчально-виховний процес на 62 кафедрах забезпечують доктори та кандидати наук - на понад 77%. 29 співробітників університету є членами міжнародних академій, 25 — мають почесні звання України, 10 — лауреати Державної премії України. В університеті діє 12 наукових шкіл, працює аспірантура та докторантура, функціонують 4 спеціалізовані вчені ради, сертифіковані 12 науково-дослідних лабораторій.

ВНМУ ім. М. І. Пирогова відповідно до укладених довготривалих угод активно співпрацює з

медичними факультетами університетів та іноземними фармацевтичними компаніями різних зарубіжних країн (зокрема, США, Німеччини, Франції, Великобританії, Польщі та ін.) з питань виконання спільних наукових розробок стосовно актуальних для України проблем медицини, обміну науковими та науково-педагогічними працівниками, студентами та аспірантами.

У ВНМУ ім. М.І. Пирогова підготовка фахівців здійснюється на другому (магістерському), третьому (освітньо-науковому) та науковому рівнях вищої освіти.

Організація освітнього процесу здійснюється відповідно до стандартів вищої освіти з урахуванням принципів формування європейського освітнього простору. Навчальний процес в університеті організований за європейською кредитно-трансферною системою, постійно проводиться моніторинг кафедр щодо якості забезпечення навчального процесу відповідно до сучасних стандартів якості. Після завершення навчання студенти отримують дипломи європейського зразка.

ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. М.І. ПИРОГОВА

Студенти, починаючи з другого курсу, набувають практичних навиків у симуляційних та діагностичних центрах університету, лабораторіях, університетській клініці, в державних та приватних клінічних установах м. Вінниці, що дозволяє їм вже на початку кар'єри бути успішними фахівцями у медичній галузі.

У 2023 році ВНМУ ім. М. І. Пирогова здійснює прийом на на-

вчання на перший курс вступників на основі повної загальної середньої освіти за такими спеціальностями галузі знань 22 Охорона здоров'я:

- 222 Медицина (тривалість навчання 5 років 10 місяців)
- 228 Педіатрія (тривалість навчання 5 років 10 місяців)
- 221 Стоматологія (тривалість навчання 4 роки 10 місяців)
- 225 Медична психологія (три-

валість навчання 5 років 10 місяців)

➢ 226 Фармація, промислова фармація (денна) (тривалість навчання 4 роки 10 місяців)

Вступники, які завершили навчання в медичних коледжах та здобули освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст, освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр та освітній ступінь бакалавр, можуть вступати до ВНМУ ім. М. І. Пирогова одразу ж на другий курс за такими спеціальностями галузі знань 22 Охорона здоров'я:

- 222 Медицина (тривалість навчання 4 роки 10 місяців)
- 221 Стоматологія (тривалість навчання 4 роки 10 місяців)
- Фармація, промислова фармація (денна - тривалість навчання 3 роки 10 місяців; заочна - тривалість навчання 4 роки 6 місяців)

Вступати до ВНМУ ім. М.І. Пирогова у 2023 році можна буде на основі:

- НМТ 2022-2023 років,
- ЗНО 2020-2021 років,
- Egzamin maturalny для громадян Республіки Польща,
- співбесіди (спеціальні умови участі у конкурсному відборі),
- вступного іспиту для іноземців.

(Закінчення в наступному номері)